

ეკა ვარდოშვილი**ბიორგი ლასხიშვილი და მისი „მემუარები“**

ვინც იცნობს XIX საუკუნის ბოლო და XX საუკუნის პირველი მეოთხედის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებას, მისთვის გიორგი ლასხიშვილის სახელი კარგადაა ცნობილი.

ისტორიისა და ქართველი საზოგადოების ცნობიერებაში იგი დარჩა, როგორც უსამართლობისა და ცარიზმის წინააღმდეგ მებრძოლი პიროვნება. განსაკუთრებით საყურადღებოა მისი პუბლიცისტური და საზოგადოებრივი საქმიანობა, ამასთანავე, იგი იყო სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიის ერთ-ერთი ლიდერი; სხვადასხვა პერიოდში თანამშრომლობდა გაზეთ „ივერიასთან“, „ნოვოე ობოზრენიესთან“, „მოამბესა“ და „კვალთან“. ჯერ კიდევ სრულიად ახალგაზრდა გამოსცემდა ხელნაწერ ჟურნალ „სტივის“. „ივერიის“ დახურვის შემდეგ საქმიანობდა „ცნობის ფურცელში“. 1905 წელს გ. ლასხიშვილი მიემგზავრება საფრანგეთში. პარიზში იგი გაზეთ „საქართველოს“ ერთ-ერთი რედაქტორი იყო.

განსაკუთრებით საყურადღებოა ის, რომ საქართველოს დამოუკიდებლობის პერიოდში იყო განათლების მინისტრი და სოციალისტ-ფედერალისტთა წარმომადგენელი მთავრობაში; მონაწილეობდა თბილისის უნივერსიტეტის დაარსების საქმეში; არაერთხელ იყო დაპატიმრებული, გადასახლებული იყო ციმბირში, გარკვეული პერიოდი აკრძალული ჰქონდა ცხოვრება კავკასიაში.

1921 წელს მან არ დატოვა სამშობლო, დარჩა საქართველოში და აგრძელებდა პოლიტიკურ საქმიანობას.

„მემუარები“ მოიცავს 1885-1915 წლებს. მასში დეტალურად არის აღწერილი ის სოციალურ-პოლიტიკური ვითარება, რაც სუფევს არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ რუსეთსა და ევროპის ქვეყნებში. ჩანს, თუ როგორ არიან ჩართულნი ქართველი მწერლები და საზოგადო მოღვაწეები იმ პოლიტიკურ და საზოგადოებრივ საქმიანობაში, რომელიც მიმართული იყო ცარიზმისა და ძალადობის წინააღმდეგ. მის მემუარებში ვხვდებით ისეთ პიროვნებებს, როგორებიც არიან: აკ. წერეთელი, ი. ჭავჭავაძე, ნ. ნიკოლაძე, გ. წერეთელი, დ. მიქელაძე, ა. ჯორჯაძე, ნ. ლოლობერიძე, თ. სახოკია, გ. დეკანოზიშვილი და სხვანი.

იგი გვესაუბრება საზღვარგარეთ „საქართველოს“ გამოცემის, ჟენევის კონფერენციის, მეორე ინტერნაციონალში შესვლის, საქართველოსა

და რუსეთში პირველი პოლიტიკური არჩევნების და სხვა მნიშვნელოვან მოვლენათა შესახებ.

„მემუარები“ პირველად გამოიცა 1934 წელს, ხოლო მეორე გამოცემა თარიღდება 1992 წლით. თხზულება პოლიტიკური ხასიათისაა.

„მემუარები“ საყურადღებოა არა მხოლოდ მწერლის ავტობიოგრაფიის, არამედ 1921 წლის მოვლენების წინა პერიოდის შესწავლის თვალსაზრისითაც.

Eka Vardoshvili

GIORGI LASKHISHVILI AND HIS “MEMOIRS”

Those who are familiar with the socio-political life of the late nineteenth and first quarter of the nineteenth century know the name of Giorgi Laskhishvili well.

He remained in the consciousness of history and Georgian society as a person fighting against injustice and tsarism. His publicist and public activities are especially noteworthy, in addition, he was one of the leaders of the Socialist-Federalist Party. In different periods, he cooperated with the newspaper “Iveria”, “Novoe Obozrenie”, “Moambe” and “Kvali”. He was still quite young, when he published the manuscript magazine “Stviri”. After closing “Iveria”, he worked in “Tsnobis Purseli” (“Newsletter”). In 1905 G. Laskhishvili left for France and was one of the editors of Georgian newspaper “Georgia” in Paris.

It is especially noteworthy that, during the period of Independence of Georgia, he was the Minister of Education and a representative of Socialist-Federalist Revolutionary Party in the Government. He participated in foundation of Tbilisi State University. He was arrested many times, was exiled to Siberia, for some time he was banned from living in Caucasus.

In 1921, he didn’t leave his homeland and stayed in Georgia, where he continued his political activity.

His “Memoirs” includes the years 1885-1915. He described the socio-political situation of not only Georgia, but also Russia and European countries in detail. It shows how Georgian writers and public figures are involved in political and public activities directed against tsarism and violence. In his memoirs, we meet people, such as: Ak. Tsereteli, I. Chavchavadze, N. Nikoladze, G. Tsereteli, D. Mikeladze, A. Jorjadze, N. Gogoberidze, T. Sakhokia, G. Dekanozishvili and others.

He talks about the publication of “Georgia” abroad, the Geneva Conference, the entry into the Second International, the first political elections in Georgia and Russia and other important events.

“Memoirs” was first published in 1934, the second edition dates back to 1992. The essay is political in nature. “Memoirs” is noteworthy not only for the writer’s autobiography, but also for the study of the previous events occurring in 1921.

ანნა ვარშანიძე

აჭარის ავტონომიის ისტორიული წანამკლვრეპი და პერსპექტივა

რუსეთ-ოსმალეთის 1877-78 წლების ომის შედეგად შემოერთებულ ქართულ ტერიტორიებზე ჩამოყალიბდა ორი ოლქი – ყარსისა და ბათუმის. ბათუმის ოლქში შედიოდა აჭარა, მაჭახელი, ბათუმ-ქობულეთი, ლივანა, შავშეთ-იმერხევი, არტანუჯი, ლაზისტანის ნაწილი (გონიო,სარფი,მაკრიალი, ლიმანი). აღნიშნული ქმედებით რუსეთმა ეს ტერიტორიები ერთიან ქართულ სივრცეს კი არ შეუერთა, არამედ ის ცალკე ადმინისტრაციულ ერთეულებად გამოყო, რითაც, შეიძლება ითქვას, რომ საფუძველი მოუმზადა შემდეგ აჭარის ავტონომიად ჩამოყალიბების პროცესს, რომელმაც შემდგომ საბჭოთა იმპერიაში იჩინა თავი.

ბათუმის ოლქში რუსული ადმინისტრაციის დამყარებისთანავე თავი იჩინა იმ წინააღმდეგობებმა, რომლებიც ობიექტურად არსებობდნენ და რომლებსაც ცარიზმის პოლიტიკურ სისტემაში რეალური გადაწყვეტის პერსპექტივა პრაქტიკულად არ გააჩნდა. რუსი მოხელეები ამკარად ხელს უწყობდნენ ადგილობრივი მოსახლეობის აყრა-გადასახლებას, ე.წ. მუჰაჯირობას.

მეტად მნიშვნელოვანი როლი ენიჭებოდა ბათუმის ოლქს პირველი მსოფლიო ომის მსვლელობის დროს. გერმანიისა და მისი მოკავშირეების გეგმებში მნიშვნელოვანი ადგილი ეკავა ამიერკავკასიას და აქედან რუსეთის განდევნას. ინტერესთა ამ ერთიანობამ მნიშვნელოვანწილად განაპირობა მათთან ოსმალეთის დაახლოება. ოსმალეთის გეგმებში ბათუმი განიხილებოდა ამიერკავკასიაში შემდგომი შეტევის ერთ-ერთ პლაცდარმად, თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ბრძოლის პირველ ეტაპზე ქართველთა